

УДК 821.162.1-31.09:502

Наталія Розінкевич
ORCID 0000-0002-7292-1015

ПРИРОДА, ТІЛО І РУХ У РОМАНІ ОЛЬГИ ТОКАРЧУК «БІГУНИ»: ЕКОКРИТИЧНЕ ПРОЧИТАННЯ

Анотація. Ольга Токарчук у романі «Бігуни» створює постмодерний текст-мозаїку, що поєднує подорож, міф, есе та поетичну прозу, де основними темами стають рух, множинність, номадизм, межі ідентичності, емпатія та споглядання. Твір формує складну онтологічну перспективу, у якій людина втрачає центральне місце у світобудові, а природа постає як динамічна, багатоманітна й автономна субстанція.

Через мозаїчну структуру роману, фрагменти спостережень й історій героїні відкриває нову філософію руху, усвідомлюючи себе частиною живого довкілля. Рух стає формою буття, а тілесність – способом пізнання світу. Дитячі спогади й взаємодія з рікою, землею та темрявою демонструють, як природа формує свідомість і задає межі досвіду, перегукуючись з ідеями Бруно Латура про спільне буття людей і «нелюдей».

Водночас пластик і сміття в тексті функціонують як матеріальна метафора антропоцену: вони символізують тотальне проникнення штучного в природний світ і висвітлюють антропогенний вплив людини.

Героїня постійно перебуває в русі, а її номадизм протиставлений укоріненості покоління батьків, що відкриває різні моделі співіснування з довкіллям. Тілесні й анатомічні деталі, увага до «аномалій» і «монструозності» природи демонструють рівноправність усіх форм життя та непередбачуваність світу.

Порівняння з науково-раціональним підходом Макса Кідрука, який підкреслює ефективне й свідоме використання пластику, показує сучасну тенденцію поєднувати емоційно-екологічну чутливість із технологічно обґрунтованою відповідальністю.

Тож, «Бігуни» пропонують постантропоцентричне бачення світу, де рух, матеріальність і взаємозалежність стають основою буття, а людська відповідальність за екосистему – ключовим критерієм сучасного екологічного мислення.

Ключові слова: екокритика, екокритичний дискурс, антропоцен, екологічне мислення, постгуманізм, номадизм, нелюди, монструозність, природа.

Інформація про авторку: Розінкевич Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовно-літературної освіти Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Електронна адреса: n.rozinkevych@kubg.edu.ua

Nataliia Rozinkevych

NATURE, BODY, AND MOVEMENT IN OLGA TOKARCHUK'S NOVEL "BIEGUNI" (RUNNERS): AN ECOCRITICAL READING

Abstract. *In her novel "Bieguni" (Runners), Olga Tokarchuk creates a postmodern mosaic text that combines travel, myth, essay, and poetic prose, where the main themes are movement, multiplicity, nomadism, the boundaries of identity, empathy, and contemplation. The work forms a complex ontological perspective in which humans lose their central place in the world order, and nature emerges as a dynamic, diverse, and autonomous substance.*

Through the mosaic structure of the novel, fragments of observations and stories, the heroine discovers a new philosophy of movement, realizing herself as part of the living environment. Movement becomes a form of being, and physicality becomes a way of knowing the world. Childhood memories and interactions with the river, the earth, and darkness demonstrate how nature shapes consciousness and sets the limits of experience, echoing Bruno Latour's ideas about the shared existence of humans and "nonhumans".

At the same time, plastic and garbage in the text function as a material metaphor for the Anthropocene: they symbolize the total penetration of the artificial into the natural world and highlight the anthropogenic influence of humans.

The heroine is constantly on the move, and her nomadism is contrasted with the rootedness of her parents' generation, revealing different models of coexistence with the environment. Bodily and anatomical details, attention to the "anomalies" and "monstrosity" of nature demonstrate the equality of all forms of life and the unpredictability of the world.

A comparison with Max Kidruk's scientific and rational approach, which emphasizes the effective and conscious use of plastic, shows the current trend of combining emotional and ecological sensitivity with technologically sound responsibility.

Thus, "Bieguni" (Runners) offer a postanthropocentric vision of the world, where movement, materiality, and interdependence become the basis of existence, and human responsibility for the ecosystem is a key criterion of contemporary ecological thinking.

Keywords: ecocriticism, ecocritical discourse, anthropocene, ecological thinking, posthumanism, nomadism, nonhumans, monstrosity, nature

Information about author: Nataliia Rozinkevych, candidate of sciences in philology, associate professor of the chair of the methodology of languages and literature of the Institute of in-service training of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University (Ukraine)

E-mail: n.rozinkevych@kubg.edu.ua

Natalia Rozinkewycz

NATURA, CIAŁO I RUCH W POWIEŚCI OLGI TOKARCZUK BIEGUNI: DESKRYPCJA EKOKRYTYCZNA

Abstrakt. W powieści *Bieguni* Olga Tokarczuk tworzy postmodernistyczną mozaikę tekstową, łączącą podróż, mit, esej i prozę poetycką, gdzie głównymi tematami są ruch, mnogość, nomadyzm, granice tożsamości, empatia i kontemplacja. Dzieło tworzy złożoną perspektywę ontologiczną, w której człowiek traci swoje centralne miejsce we wszechświecie, a natura jawi się jako substancja dynamiczna, wielowymiarowa i autonomiczna.

Poprzez mozaikową strukturę powieści, fragmenty obserwacji i opowieści, bohaterka odkrywa nową filozofię ruchu, realizując się jako część żywego środowiska. Ruch staje się formą bytu, a cielesność sposobem poznawania świata. Wspomnienia z dzieciństwa i interakcje z rzeką, ziemią i ciemnością pokazują, jak natura kształtuje świadomość i wyznacza granice doświadczenia, nawiązując do idei Brunona Latoura na temat współlistnienia ludzi i "nie-ludzi".

Jednocześnie plastik i śmieci w tekście pełnią funkcję materialnej metafory antropocenu: symbolizują całkowite przenikanie tego co sztuczne do świata naturalnego i podkreślają antropogeniczny wpływ człowieka.

Bohaterka jest w ciągłym ruchu, a jej nomadyzm kontrastuje z zakorzenieniem pokolenia jej rodziców, co otwiera nowe modele współlistnienia ze środowiskiem. Szczegóły cielesne i anatomiczne, uwaga poświęcona "anomaliiom" i "potworności" natury ukazują równość wszystkich form życia i nieprzewidywalność świata.

Porównanie z naukowo-racjonalnym podejściem Maksa Kidruka, kładącym nacisk na efektywne i świadome wykorzystanie plastiku, ukazuje współczesną tendencję do łączenia wrażliwości emocjonalnej i ekologicznej z odpowiedzialnością opartą na technologii.

Bieguni oferują zatem postantropocentryczną wizję świata, w której ruch, materialność i współzależność stają się podstawą istnienia, a ludzka odpowiedzialność za ekosystem jest kluczowym kryterium współczesnego myślenia ekologicznego.

Słowa kluczowe: *ekokrytyka, dyskurs ekokrytyczny, antropocen, myślenie ekologiczne, posthumanizm, nomadyzm, nie-ludzie, potworność, natura.*

Informacje o autorce: *Natalia Rozinkewycz, habilitantka nauk filologicznych, docent w Katedrze Edukacji Językowej i Literackiej, Instytut Kształcenia Podyplomowego, Uniwersytet Stołeczny im. Borysa Hrinchenki w Kijowie.*

E-mail: *n.rozinkewycz@kubg.edu.ua*

Роман Ольги Токарчук «Бігуни» – це постмодерний текст-мозаїка, який поєднує елементи жанрів тревелогу, міфу, есе, філософського трактату й поетичної прози. Основні його теми – рух, множинність, номадизм, межі ідентичності, емпатія та споглядання.

Науковці інтерпретують цей роман по-різному. Олеся Калинюшко [2] визначає «Бігуни» як постмодерний тревелог, у якому мандри є метафорою духовного пошуку. Анна Ларента [4] аналізує лабіринт як міфологічний простір роману – метафору пошуку істини, блукання та нескінченного руху. Образ лабіринту функціонує в тексті на кількох рівнях: і як «лабіринтність, що зображується», і як «лабіринтність, що зображує», організовуючи композицію твору. Олена Войцева [1] взагалі проводить лінгвістичний аналіз мовної особистості авторки й визначає Ольгу Токарчук як лінгвокреативну особистість елітарного типу.

Метою статті є з'ясування специфіки екокритичного дискурсу роману Ольги Токарчук «Бігуни» у контексті проблематики антропоцену та аналіз художніх способів відображення взаємин людини з довкіллям. Здійснено зіставлення екофілософського бачення польської письменниці Ольги Токарчук із раціонально-науковою позицією українського автора Макса Кідрука, що дозволяє виявити спільні тенденції сучасного мислення – перехід від антропоцентризму до постантропоцентричної моделі екологічної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Роман Ольги Токарчук «Бігуни» є прикладом постмодерного екофілософського письма, у якому рух, природа й людське тіло постають метафізичними категоріями існування.

Твір побудований як мозаїчний наратив, що поєднує фрагменти історій і спостережень, у яких людина, яка «не знає себе» [6, с. 15], знову вчиться бачити світ як цілість і відкриває себе в діалозі з живим довкіллям. Протиставляючи цю позицію раціоналістичному мисленню, авторка показує обмеженість наукового світогляду: «Нас тут навчали, що світ можливо описати й навіть пояснити за допомогою простих відповідей на розумні питання. Що він у своїй основі безвольний і мертвий» [6, с. 12].

Сучасна література активно переосмислює місце людини в системі координат «людина–природа–планета», і в цьому контексті роман Токарчук набуває екокритичного звучання.

Екокритичний підхід, спрямований на осмислення взаємин між людиною та довкіллям, відкриває в «Бігунах» нову філософію руху, у межах якої тіло постає як частина біосфери, що повертає людині її екологічну сутність. У цій перспективі героїня існує лише в русі – у постійному переході між тілом, простором і світом, де саме рух стає формою буття. «Найбільше болить від безруху <...> Морок просочується крізь шкіру <...> Вмить мені відкривається правда: вже нічого не вдієш – я є» [6, с. 3].

Дитяча спогади героїні фіксують перший досвід зустрічі з персонафікованою природою: рікою, землею, темрявою. Її свідомість реагує тілесно, адже темрява й нерухомість стають екзистенційними пастками, через які вона усвідомлює власне існування – матеріальність і «буття-для-себе» (за Жаном-Полем Сартром). Це усвідомлення спонукає шукати власну сутність – наповнювати «буття-для-себе»: творити себе через дію (ключове положення екзистенціалізму), постійно робити вибір в абсурдному світі, де немає готових смислів.

Метафора «цей вечір є кінцем світу» [6, с. 3] позначає момент самоусвідомлення та глибокого внутрішнього одкровення / пробудження: дитина вперше відчуває власну окремість – власне «я», екзистенційну самотність як стан відокремлення від світу, що щойно розчинився в темряві, – тобто момент народження свідомості.

Мандрівка «польовими путівцями, крізь кукурудзу й вогкі, всіяні лататтям і посічені меліораційними каналами луки – до самої ріки» [6, с. 4] відкриває новий спосіб пізнання світу, де рух – це діалог із природою, що є активною співучасницею та суб'єктом дії, формує свідомість і визначає межі досвіду.

Цей підхід перегукується з екофілософією французького постгуманітариста Бруно Латура [5], який у праці «Politics of Nature» (2004) пропонує нову онтологію, засновану на визнанні агентності природи. Латур наголошує, що світ складається не лише з людей (humans), а й з «нелюдей» (nonhumans), які мають власну дієвість і право на участь у спільному світі (common world).

Його концепція плюриверсуму (pluriverse) утверджує ідею, що «світ людей» і «світ нелюдей» не протистоять одне одному, а спільно формують єдиний простір співбуття – універсальну онтологічну систему, у межах якої людина є лише одним із рівноправних учасників екосистеми.

Ріка Одра в романі є моделлю світу, що пульсує, змінюється, дихає й оновлюється. Вона непередбачувана й жива, немов голка, що прошиває звичний, осілий світ, руйнуючи ілюзію безпеки та стабільності: «Пливла, дефілювала, заклопотана своїми цілями <...> Ріка прошивала <...> краєвид наскрізь, вертикально креслила третій вимір; простромлювала в ньому дірку» [6, с. 4–5]. У спостереженнях дитини закладено важливу екологічну інтуїцію: «Стоячи на протиповеневій дамбі, задивлена в течію, я збагнула, що, попри всі небезпеки, кращим завжди буде те, що перебуває в русі, ніж те, що спочиває; що зміна шляхетніша за нерух; що незрушне мусить розпастися, здеградувати й обернутися в прах, рухоме ж триватиме вічно» [6, с. 4–5].

Токарчук формує філософію руху, де мобільність протиставлена застиглості, а рух як умова життя, розвитку й оновлення – стагнації. Подорож і зміна набувають ознак духовної сили, здатної протистояти не лише фізичному, а й цивілізаційному застою. Для природи, як і для людини, рух – це природний стан, адже лише в динаміці вони співпрацюють у своєму зростанні та взаємній підтримці одне одного.

Природа в романі протистоїть людському прагненню її контролювати: вона має власну волю, ритм і силу, що виходять за межі розу-

міння людини. Річка, яка «носила на своїй спині човни» і в якій «щороку <...> хтось тону» [6, с. 5], символізує стихію, нагадуючи про межі людської влади.

Героїня визнає, що їй бракує «рослинної здібності» пустити коріння в одному місці, – вона «анти-Антей», яка живиться рухом [6, с. 8]. Контраст між її номадизмом і вкоріненістю покоління батьків розкриває дві моделі співіснування з довкіллям: одне покоління живе в гармонії з ритмами землі (сад, город, вівці, зміна сезонів), інше – у постійному русі. Для нараторки відмова від осілості є не втечею. Це її спосіб адаптації до мінливого світу й збереження внутрішньої цілісності. Її номадизм – це форма злиття з живим ритмом природи, у якому рух не лише умова виживання, а й сутність її буття.

Особливу увагу авторка приділяє тілесності та фізіології. Героїня детально описує власне тіло, перелічує медичні показники, розмірковує над роботою органів, відвідує анатомічні колекції. Усе це формує образ людини як матеріального тіла, тісно пов'язаного з іншими формами живого.

У романі простежується відмова від класичного антропоцентризму: людина не є центром світу – поруч існують тіла тварин, плоди, ембріони, анатомічні експонати, які разом утворюють єдину екосистему. Героїня зізнається: «Мене цікавлять незграбні форми, помилки й тупики творіння. <...> У мене є стійке й болісне переконання, що саме тут істинне буття виходить на поверхню і виявляє свою природу» [6, с. 17].

Монструозність природи виступає викликом антропоцентризму: порушення норм показує хаотичну, нелінійну сутність життя, де людина – лише одна з можливих форм. Через опис жаб, пацюків, фетусів та анатомічних експонатів Токарчук формує образ «монструозного життя» як єдиного цілого, де немає привілейованих форм буття. Людське тіло є частиною тієї ж матеріальності, що й «яблука урожаю 1848 року з чудними, ненормальними формами» [6, с. 18].

Тож, авторка формує екокритичний дискурс, у якому природа не є гармонійною або ідеалізованою системою. Це динамічна, багатогранна й «монструозна» субстанція. Людина децентрується, а живий

світ сприймається як комплексна взаємопов'язана система, що утверджує постантропоцентричну модель екологічного мислення.

У романі наявний мотив забруднення та сміття, який підкреслює руйнівний вплив людини на природу. Сміття – це матеріальний слід людської присутності, що порушує межу між «людським» і «природним». У сцені з Куніцьким оливковий гай є простором, зіпсованим людською присутністю: «Всюди купи сміття: гігієнічні серветки, гідота прокладок, окуповані мухами людські екскременти» [6, с. 26]. Цей опис є прикладом антропогенної екологічної травми, коли навіть природний ландшафт сприймається як спотворений і непридатний. Людина, яка мала б бути частиною природи, стає її руйнівником.

Проте далі оптика змінюється: герой раптом починає сприймати себе частиною ландшафту, а не його спостерігачем – «Якусь мить він бачить себе згори <...> приبلуда, гість у чужому домі» [6, с. 28]. Це момент децентрації антропоцентризму: людина втрачає статус «володаря творіння» й усвідомлює власну залежність від природного середовища. Її тіло стає елементом екосистеми – таким самим крихким і підвладним стихіям, як «порепана земля» чи «розпечене небо». Природа змушує героя побачити себе частиною зіпсованої, але все ще живої матерії.

Тема екологічної відповідальності продовжується у зображенні туристичних практик родини героїні, які в романі є символами споживацького ставлення до природи. Кемпінги, пластиковий посуд, консерви – усе це перетворює природу на декоративне тло для відпочинку та фотографій. Як і мотив сміття, цей епізод підкреслює, що сучасна людина навіть під час спроби «єднання з природою» залишається її руйнівником, сприймаючи світ не як рівноправний живий організм, а як «видовище» для споживання.

Попри це, у тексті проступає інший, глибший вимір взаємодії з природою – первісне, майже ритуальне відчуття єдності з матерією. Це проявляється у сцені, де «тато купив військового чайника – мідний інструмент, посудину з трубою всередині, куди треба було вкладати пучок хмизу й підпалювати. <...> він кип'ятив воду в цьому агрегаті, димлячи й бешкетуючи» [6, с. 6–7]. У цій дії відчутна первісна гар-

монія людини з вогнем, деревом, водою – екофілософський мотив «співжиття з матерією», у якому техніка ще не відчужує людину від природних елементів, а стає засобом їхнього поєднання.

Екологічною притчею про антропоцен у романі є розділ «Про виникнення відходів». Нараторка іронічно біологізує сміття, описуючи пластикові пакети в термінах еволюційної біології. Така мова пародіює Чарльза Дарвіна («On the Origin of Species») й одночасно оголює абсурд сучасного світу, у якому відходи набувають властивостей живого та стають частиною екосистеми: «Спеціалісти кажуть, що пластикові пакети – це нова форма існування <...> Вони мобільні й легкі <...> Вони розмножилися на передмістях і сміттєзвалищах» [6, с. 400].

В антропоцені автентична природа колонізується штучним, тим, що складається «з самої лише поверхні, і ця внутрішня порожнеча, ця історична відмова від будь-якого вмісту дає їм несподівані еволюційні переваги» [6, с. 400]. Ольга Токарчук долає антропоцентричну оптику: людина перестає бути головним героєм життя на планеті, поступаючись місцем новому «виду» – пластику, який «розмножується», «завойовує території», «адаптується».

Мотив пластику пронизує весь роман, поступово формуючи матеріальну метафорику антропоцену. Пластик присутній у повсякденному житті героїв. Він є невидимим фоном сучасності, «новою природою», у якій існує людина. У тексті з'являються: пластиковий шнурок, пластикові тарілочки, виделки, сільнички й келишки [6, с. 6], фотографії у пластикових конвертах [6, с. 23], вода в пластиковій пляшці [6, с. 26], комплект ластів у пластиковому мішку, пластикова стругачка для олівців [6, с. 45], стосик аркушів, зшитих пластиковою пружинкою [6, с. 68], пластикова будка, де продаються квитки на пором [6, с. 84], пластикові трубки [6, с. 121], пластикова стрічка [6, с. 125], пластикова мініатюрка [6, с. 139], пластикова їжа з літака [6, с. 152, 283], телефон – шматок пластику [6, с. 237–238], картата пластикова торба [6, с. 239], пластиковий пакет, із якого стирчать такі самі пластикові квіти на цвинтар [6, с. 241], борщ у пластикових склянках [6, с. 256], пластикові трубочки, які стирчали з носа [6, с. 273], зошит у чорній пластиковій обкладинці [6, с. 337], замовлення у пластиковій

коробці [6, с. 347], пластикові машинки [6, с. 356], пляж, засмічений пластиковими пляшками [6, с. 407].

Повторюваність цього образу створює відчуття тотальної пластмасовості світу, де межа між природним і штучним остаточно стирається. Пластик функціонує як матеріальний символ епохи антропоцену: всюдишній, довговічний, але позбавлений життя. Через його постійну присутність Токарчук показує, що людина вже не просто живе серед пластику – вона мислить ним, сприймає реальність крізь штучні прозорі оболонки, які витісняють автентичний досвід матеріального світу.

Текст імітує науковий дискурс, але підважує його іронією. Формула «спеціалісти кажуть...» – типовий жест псевдонаукового узагальнення, що викриває наївну віру в об'єктивність науки, котра тепер описує навіть сміття як живу матерію. Іронія авторки – це спосіб екологічного пробудження: показати, що людина більше не може дивитися на довілля «згори», адже її власні продукти вже автономно існують.

Тож, пластик – це символ нової еволюції без життя, біології без біосфери. У ньому зосереджено парадокс антропоцену – трагікомедію сучасного стану довілля: людина створила матерію, яка переживе її саму. Пакети «заволоділи величезними територіями <...> вони довговічні, майже незнищенні <...> розкладуться приблизно за триста років» [6, с. 400]. Героїня перетворює сцену спостереження з автобуса на екологічну апокаліптичну візію – світ, у якому «нові види» вже не органічні істоти, а продукти споживання, породжені людською мобільністю й інтегровані в екосистему.

У науково-популярному дискурсі подібну тему осмислює й український письменник і дослідник Макс Кідрук. У розділі «Усюдишній пластик» із книги «Теорія неймовірності» він зазначає, що пластик, попри свою екологічну проблемність («Після того, як пластмаса стає сміттям, вона не розкладається впродовж століть, зате подрібнюється на мікроскопічні частинки, які потім забруднюють повітря, воду та ґрунт. Мікропластиком із повітря ми успішно наповнюємо власні легені, а з водою крихітні шматочки пластмаси опиняються в тілах риб та інших морських тварин» [3, с. 19]), залишається одним із найважливіших матеріалів сучасності. Його універсальні властивості – лег-

кість, міцність, гнучкість і хімічна стійкість – забезпечують широке застосування у промисловості, медицині, транспорті та побуті.

Письменник наголошує, що «гори пластику не так щоби сильно нам загрожують. <...> Глобальна зміна клімату – проблема набагато серйозніша та страшніша <...> Тому відмовлятися від соломинок і шити екоторбинки – це, звісно, важливо, проте не більше за прибирання за собою сміття. [3, с. 20–21]. Крім того, виробництво багатьох видів пластмас є енергетично ефективнішим, ніж виготовлення металу чи скла, що знижує загальні викиди парникових газів. Сучасні дослідження спрямовані на створення пластиків нового покоління – вуглецево нейтральних або навіть вуглецево негативних, тобто таких, під час виробництва яких поглинається CO₂. Отже, проблема полягає не стільки у самому матеріалі, скільки в нерозумному його використанні та відсутності ефективних систем переробки, тоді як потенціал пластику може стати основою екологічно сталого розвитку майбутнього [3, с. 19–22].

Макс Кідрук озвучує раціонально-науковий підхід до взаємодії людини з довкіллям, який протистоїть емоційно-екологічній паніці. Він деконструє поверхневі уявлення про пластик як абсолютне зло й пропонує більш комплексне бачення екологічної проблеми. Автор підкреслює, що антропоцентричне мислення («ми рятуємо планету») є хибним: планета не потребує порятунку, натомість людство має рятувати себе від наслідків власної діяльності. Такий погляд відповідає постантропоцентричному напрямку в еокритиці, який зосереджується не лише на природі як жертві, а й на відповідальності людини, адже вона є частиною біосфери.

Кідрук також вводить у дискурс ідею технологічного оптимізму, пропонуючи шукати баланс між розвитком технологій і збереженням екосистеми. Його позиція раціональна, науково обґрунтована й відкидає екологічний романтизм, акцентуючи на свідомому використанні ресурсів та інноваціях як шляху до екологічної рівноваги.

У цьому контексті Ольга Токарчук актуалізує екологічну травму сучасної цивілізації, показуючи наслідки людського втручання у природне середовище.

Тож, «Бігуни» децентрують людину, висуваючи природу як рівноправного учасника буття. У романі поєднано природу-стихію (ріки, моря, ландшафти), природу-матерію (тіло, анатомічні форми, «монструозність») і природу-травму (сміття, смерть, забруднення), що створює багатовимірну екологічну картину світу доби антропоцену.

Висновок. У романі Ольги Токарчук «Бігуни» художньо осмислюється складна взаємодія людини й природи в добу антропоцену, коли межа між природним і штучним поступово зникає. Авторка відтворює екофілософію руху, у якому людина не є центром світобудови, а є частиною динамічної, багатовимірної екосистеми. Через мотиви тілесності, анатомій, «монструозності» та сміття Токарчук деконструє уявлення про «норму» і показує світ як простір рівноправного співіснування всіх форм життя.

Паралель із раціонально-науковим дискурсом Макса Кідрука підсилює ідею постантропоцентризму, окреслюючи необхідність поєднання емоційно-екологічного усвідомлення з технологічною відповідальністю. Обидва автори вбачають вихід з екологічної кризи не у відмові від технологій, а в переосмисленні ролі людини як відповідального співтворця екосистеми.

Тож, «Бігуни» формують нову екологічну чутливість, у якій рух, матеріальність і взаємозалежність стають головними засадами буття. Література, наука і філософія тут сходяться в одному – у прагненні знайти гармонію між людським і природним у мінливому світі антропоцену.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калінушко, О. (2014). Жанрові модифікації травелогу в романі Ольги Токарчук *Бігуни*. *Молодий вчений*, 6(09), 88–92.
2. Кідрук, М. (2023). *Теорія неймовірності: Науково-популярне видання*. Видавець Тетяна Кідрук.
3. Ларента, А. (2014). Labirynt jako przestrzeń mityczna w *Biegunach* Olgi Tokarczuk. *Białostockie Studia Literaturoznawcze*, 5, 341–356. <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/3300/1/22-Larenta.pdf>
4. Latour, B. (2004). *Politics of nature. How to bring the sciences into democracy* (C. Porter, Trans.). Harvard University Press. <https://doctoradohumanidades.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/04/latour-politics-of-nature.pdf>

5. Токарчук, О. (2013). *Бігуни* (О. Сливинський, Пер. з польськ.). ТОВ «KETC».

6. Войцева, О. (2021). Координати мовної авторської особистості в романі Ольги Токарчук *Bieguni* (Бігуни). *Мова*, 35, 73–78.

REFERENCES

1. Voytseva, O. (2021). Koordynaty movnoi avtorskoi osobystosti v romani Olhy Tokarchuk *Bieguni* (Bihuny). *Mova*, 35, 73–78.

2. Kalyniushko, O. (2014). Zhanrovi modyfikatsii travelohu v romani Olhy Tokarchuk *Bihuny*. *Molodyi vchenyi*, 6(09), 88–92.

3. Kidruk, M. (2023). *Teoriia neimovirnosti: Naukovo-populiarne vydannia*. Vydavets Tetiana Kidruk.

4. Larenta, A. (2014). Labirynt jako przestrzeń mityczna w *Biegunach* Olgi Tokarczuk. *Białostockie Studia Literaturoznawcze*, 5, 341–356. <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/3300/1/22-Larenta.pdf>

5. Latour, B. (2004). *Politics of nature. How to bring the sciences into democracy* (C. Porter, Trans.). Harvard University Press. <https://doctoradohumanidades.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/04/latour-politics-of-nature.pdf>

6. Tokarchuk, O. (2013). *Bihuny* (O. Slyvynskyi, Per. z polsk.). TOV “KETC”.